Claims Conference Holocaust Survivor Memoir Collection

Access to the print and/or digital copies of memoirs in this collection is made possible by USHMM on behalf of, and with the support of, the Conference on Jewish Material Claims Against Germany.

PR.R/V 119

Sucaava

GORAI

Sucaava (deportares)

Către Jad Washem
Jerusalim P.O.B. 84.

Stimate Dle Dr
Th. Lavi Loewenstein.

Vă rog să mă scuzați că n'am răspuns imediat la chestionarele Dv. trimise din 14/III 1967 din cauză c'am fost bolnav și deaceia n'am putut răspunde imediat.
Când voi întâlni cunoscuți cari au fost cu mine în lagăr, le voi da acest chestionar pentru a face și ei descrieri.
Eu am descris toate suferințele mele în rezumat, căci sănătatea mea șubredă nu-mi permite mai mult.

Mai 1967

Cu toată stima
Fallenbaum Aron
rehov Kibuts Galujot 50.
Naharia.

1472 Su

Către Jad Washem
Secția "Pinkas Hakehilot".
P. O. Box 84, Jerusalim.

Chestionar Transnistria.

Aron Fallenbaum, soția Feiga și fiul Mayer.
Numele localitații unde am fost deportati este „Garai" și în limba ucraineana se numește (Sgurai) Satul Garai aparține de judetul Moghilev și se află în raionul Kopaigorod, iar la o distanță de 5 Km. de Garai se află un oraș mic „Lucinet".
Eu cu familia mea am fost deportați din orasul Suceava, Bucovina, în ziua de 9 Octombrie 1941.
Inainte de deportare, aproximativ trei luni, au bătut la usa mea naziștii, în toiul nopții și am fost dus fără a spune soției mele unde mă duce. Am fost internat la o sinagogă din orasul meu ca ostatec. Am fost păziți atât în esteriorul sinagogei cât și în interior de armata română și germană. Ei ne-au amenințat că dacă se va întâmpla ceva în oraș, toți ostatecii din sinagoga vom fi împușcați.
In noaptea când am fost luat de acasă, soția mea de spaimă a căpătat un șoc nervos, din carecauză a rămas suferindă până în ziua de azi. In ziua când s'a dat ordinul de deportare, adică 8, 9, 10 Octombrie 1941, ni s'au deschis porțile sinagogei spunându-ne „jidani" pregătiți-vă pentru plecare. Populația din orașul nostru a fost împărțită în trei sectoare. Am primit ordin de a lua cu noi numai bagaj de mână și mâncare pentru trei zile. Deasemenea am primit ordin ca fiecare să facem un inventar de averea lasată în casă cât și averea lasată în prăvălie. Acest inventar împreună cu toate cheile l'am predat la o comisie din orașul nostru în gara Burdujeni spunându-ne ironic că peste câteva zile ne vom întoarce și ne vor restitui cheile.

Eu și familia mea am fost evacuați cu transportul al doilea, adică la 9 Octombrie 1941. Am fost repartizați ca să mergem la gara Bzorduseni, unde ne-au așteptat vagoanele de vite. Ne-au încărcat câte 60 persoane într'un vagon, îngrămădiți, fără a ne spune unde plecăm. Din orașul nostru au fost evacuați toți evreii până și cei bolnavi din spitale, care au murit pe drum. Deasemenea a plecat cu mine și mama mea o femeie bolnavă, paralizată în vârstă de peste 70 ani. Vagoanele au fost închise și păzite de armată. Am plecat timp de aproximativ 24 ore după care trenul s'a oprit, aflând că ne aflăm în Atachi. Ne-am dat jos din tren, au năvălit asupra noastră țăranii din Atachi jefuindu-ne de bagajul pe care-l aveau evreii asupra lor. Acolo am rămas o noapte în casele distruse, unde au locuit evrei și au fost omorâți. Am primit ordin ca toți evreii să meargă la Banca Națională și să schimbe banii românești în ruble. Acei cari vor fi găsiți cu bani românești vor fi împușcați. Armata nazistă au făcut control și ne-au luat toate bijuteriile cari le-am avut asupra noastră, ca: aur, argint și bijuterii și să le predăm absolut toate documentele pe cari le-am posedat. In caz contrar, la cine se va găsi, va fi împușcat. Personal am avut la mine peste 500.000 lei și fiindu-mi frică de viață, am schimbat toți banii în ruble, cu 40 lei o rublă, plus bacșișuri la funcționari. Rublele au avut în Transnistria o valoare foarte mică, așa că nu m'am ales cu nimic din toată suma de bani. O parte din bărbați, printre care am fost și eu, am fost trimiși lângă Nistru, pentru a face gropi pentru evreii împușcați. Erau bărbați, femei și copii printre cei împușcați. După ce am îngropat pe toți cei împușcați, ne-au trimis peste Nistru, cu un pod plutitor. Am trecut Nistrul, ajungând în orașul Moghilev.

Sub escorta militară am fost internați într'o cazarmă dărâmată, unde am găsit deportați 'din Bucovina și Basarabia. Acolo a fost o mizerie mare. Călcam peste cadavre, cari mureau de foame și boală. Zilnic soseau transporturi din diferite orașe ale Bucovinei și Basarabiei și din jud. Dorohoi. In fiecare zi se expediau convoaie în diferite orașe și sate ale Ucrainei. Cei slabi și bolnavi mureau pe drum, lăsând cadavrele lor pe câmpuri. Eu și familia mea am reușit să rămân în cazarmă 12 zile în Moghilev. Faptul pentru care am vrut să rămân în cazarmă era din cauză c'am avut cu mine pe mama mea, bătrână și paralizată și care nu putea să meargă cu convoiul, deaceia am căutat o posibilitate ca s'o pot transporta cu o căruță, ca să n'o las singură, și ea plângea că n'are să aibă cine s'o îngroape. In fiecare zi dădeam bacșișuri naziștilor ca să-mi mai amâne rămânerea în cazarmă, până voi găsi un mijloc de a transporta pe mama cu mine. Dar, erau unele bestii, cari n'au avut milă de mama mea și mă băteau fără milă alungându-mă în convoi. De multe ori am reușit să fug din convoi, amestecându-mă cu cei noi veniți, ca să mai pot rămâne încă o zi, două. Dar într'o zi am fost luat cu forța lăsând în cazarmă pe soția, cu băiatul meu, care avea vârsta de 7 ani și mama mea. Convoiul era sub comanda ofiterilor germani și români. Deodată m'a zărit un ofiter german și un maior român, că plângeam. Ei au trimis un soldat ca să m'întrebe, ce-i cu mine? Și atunci eu le-am rugat ca să mă mai lase până a doua zi, căci am lăsat în cazarmă o mamă paralizată, și vreau să caut un mijloc pentru a o transporta cu mine. Ei mi-au răspuns: Măi jidane,

tu pleacă imediat cu convoiul, căci vei fi imediat împușcat, iar pe mama ta o vom îngropa noi. Toate acestea le-a auzit un soldat român evlavios, (pocăit) și care îi se făcu milă de plânsul meu, dându-mi un sfat, ca să fiu pregătit cu bagajul în mână, și el mă va alunga ca să m'amestec printre locuitorii de acolo, ucraineni, cari veneau să ne prade de bagajele noastre, căci erau mulți bolnavi și nu puteau duce cu ei bagajele — El mi-a indicat pe care stradă s'apuc ca să mă pierd printre ucraineni, ca după aceia să intru în cazarmă printre cei noi veniți - Fiind urmărit de un soldat german, am auzit împușcături după mine, și zburau gloanțele asupra mea. Deodată m'a zărit un fost cunoscut din orașul meu, un fost cârciumar cu numele de Herzberg. El a avut autorizație de ședere în Moghilev. Văzându-mă așa de speriat, mi-a făcut semn să trec în curtea unde a locuit el, am trecut peste un gard cu sârmă ghimpată, încurcându-mă în sârmă, fără a putea înainta, și împușcăturile continuau asupra mea. Mi-am rupt hainele ca să ies din sârmă și cunoscutul din orașul meu, m-a ascuns într'un beciu. El îmi dădea informații dacă convoiul a plecat deja și dacă sunt noi veniți în cazarmă, ca să pot să m'alăturez cu ei, fără ca să fiu observat. Stând în beciu am auzit cum soldații se duceau s'întrebe din casă în casă, dacă n'au văzut un jidan fugind pe aici. Până și pe dl. Herzberg l-au întrebat dacă nu m'a văzut, undeva pe aici? Din ascunzătoarea mea, am auzit, cum întrebau pe fiecare de mine, iar eu tremuram de frică. Nu-mi era frică numai de mine că voi fi împușcat, dar îmi era milă de acest cunoscut, ca să nu fie pedepsit din cauza mea că m-a ascuns.

Din cauza proastei alimentatii, am avut toti burta umflată și dezinterie cu sânge. Și deaceia, am rămas eu și soția foarte suferinzi, de diferite boli, de care nu ne putem vindeca, cu toate că mergem mereu la medici și spitale —
Fiul meu Mayer care era în vârstă de șapte ani plângea și spunea „Mamă dă-mi mâncare căci mie îmi este foame”, iar noi părinții strigam la el, ca să nu-mi ceri că n'avem de unde să-ți dăm — Incepuse să slăbească așa de tare că într'o bună zi a leșinat de foame. El n'a putut să-și revie, căci n'am avut ce să-i dau, decât puțină apă —
Iernile erau tare friguroase, mai mult decât în România, și eram nevoiți să mergem câte un grup de deportați, și a-ne pune viața în pericol și mergeam 6 km, într'o pădure ca să culegem crengute căzute din copaci, ca să avem cu ce face foc și să fierbem puțină ciorbă din frunze fără sare, căci noi am trăit fără sare tot timpul. Câteodată ne prindeau pădurarii ne luau legăturile cu crenguțe și ne băteau cu cravașe de gumă, încât ne lăsau semne roșii pe corp — Și înainte de evacuare am ~~am~~ purtat steaua galbenă, aproximativ trei luni și în Transnistria am fost nevoiți să purtăm steaua galbenă atât în fața cât și în spate, dela mic la mare — Îmi aduc aminte că odată m'a zărit un soldat român și m'a oprit și mi-a spus că steaua galbenă din spate nu este destul de vizibilă, conform legii. El a avut o pereche de bocanci în mână cu potcoave de fier și cuie, și a început să mă lovească cu ei, peste cap încât am căzut în nesimțire. Deodată a venit fostul șef de colonie, Rosenberg, și l-a rugat pe soldat ca să mă lase în pace, bine-înțeles că i-am dat soldatului un bacșiș —

După ce am fost informat că convoiul a plecat, atunci am ieșit din ascunzătoare. Tocmai atunci se aflau în stradă noi deportați și eu am intrat printre ei, cari se îndreptau spre cazarmă. A doua zi am avut posibilitatea ca să găsesc un cărucior tras de patru oameni, am așezat-o pe mama mea și am pornit cu ea și convoiul. - Drumul a fost foarte greu, din cauza ploii. Copilul obosea și deaceia am trebuit să-l ducem în brațe, puțin eu și câte puțin soția mea. Spre seară am ajuns într'o localitate Nazarientz, unde am rămas până dimineata. Am pornit mai departe ajungând până la o altă localitate, Vindicean. Acolo era un grajd mare, ne-au împins înăuntru și în timpul nopții au năvălit acolo Ukrainieni și ne-au prădat, luând bagaje de la deportați și băteau cu ciomege în dreapta și stânga. Cred că aceasta a fost în înțelegere cu armata care era cu noi. Ei au tăcut, fără a-i alunga pe hoți - Apoi am pornit tot pe jos, mai departe spre un orășel „Lucinet" - Câțiva dintre noi s'au dus și-au intervenit pe lângă ofiteri am dat bacșișuri, o sumă mai mare de bani ca să ne trimeată în apropiere de orașul Lucinet și nu în apropiere de Bug, căci acolo ne aștepta o moarte sigură, și am obtinut ghetoul Garai la 5 km. de Lucinet. Tot timpul cât am mers pe jos, din Moghilev, până în Garai, mulți dintre noi, mai slabi au murit pe drum, lăsând cadavrele lor pe câmpuri și șosele. În Garai am fost lăsați afară, fără a avea unde dormi și nici ce mânca. Apoi ne-am dus la țărani de acolo și am dat bani sau îmbrăcăminte ca să ne lase să dormim la ei într'o cămară pe jos, deasemenea multe familii s'au îngrămădit în case ruinate ale Colhozului. Din cauza mizerii, fără hrană și neavând posibilitatea să ne spălăm au izbucnit diferite epidemii și mai ales tifos - și zilnic au început să moară bătrâni și copii. Aproape în fiecare casă erau morți, căci mizeria era de nedescris.

Data cu privire la evreii localnici.

La venirea noastră în Gorai se aflau acolo numai două familii de evrei și înainte de venirea noastră mai erau 2-3 familii. Ei au stat în ghetou împreună cu noi și au avut aceiaș soartă ca și noi. Mergând pe drum cu convoiul din Moghilev și până la Gorai, ne-au povestit evreii de acolo, că la intrarea trupelor române-germane, au fost împușcați majoritatea evreilor cari se găseau acolo, rămânând foarte puțini dintre ei. Starea lor materială și culturală a fost dintre cele mai rele. Ei nu s'au comportat rău față de deportați dar n'au avut mijloace cu ce să ne ajute. În celelalte orașe unde au fost mulți evrei, ei au primit și pe deportați, dându-le câte o parte din locuința lor, care lăsa foarte mult de dorit.

Data cu privire la deportați și asupritorii lor.

La sosirea mea în Gorai se aflau aproximativ câteva mii de deportați. Deportații proveneau din Suceava, Rădăuți, Gura-Humorului, Storojineț, și Cernăuți. Ei au venit împreună cu mine, adică în luna Octombrie 1941. Printre deportați erau familii întregi, bărbați, femei și copii. Toți deportații aflați acolo erau numai din România. După un timp scurt, o parte din deportații din Gorai au fost transferați în alte localități ca, Șagorod Lucineț și Morafa. Iar noi cei rămași acolo am fost găzduiți de țărani ucrainieni și o parte au locuit în case distruse ale colhozului. Pentru bordeiul unde am locuit trebuia să le dăm haine ce mai aveam la noi sau bani. Mereu ne dădeau afară, fără milă, în toiul iernii. Satul era păzit de trupe române-germane, pentru ca nici un deportat să nu poată ieși din ghetou. In localitate a fost și o unitate de grăniceri, dar numai temporar. Din când în când veniau și militari germani, și dădeau ordine militarilor români

ca să ne persecute cu fel de ~~fel~~ fel de pedepse.
Legiunea de jandarmi români a fost la Lucinet
la o depărtare de Gorai de 5 km.

Organizarea și viața deportaților.

In Gorai am avut un conducător evreu din Suceava cu numele de Rozenberg Izidor. El a fost șeful coloniei noastre. Iar un comitet evreiesc (Obscina) a fost la Lucinet, de care depindea ghetoul nostru Gorai. La început am avut în Gorai o poliție ucraineană care ne persecutau foarte mult. Iar aproape de sfârșit, adică al treilea an, am avut dreptul de a alege o poliție evreiască. In ghetoul nostru n'am avut nici un ajutor medical, spitale sau farmacie. Un timp foarte scurt am avut un medic din București care a plecat din Gorai. Nu s'a ~~de~~ înființat nici cantine, nici bucătării și nu erau nici orfelinate. Deasemenea nu s'au împărțit nici un fel de alimente. Școli erau, dar numai pentru copii ucraineni, pentru jidani nu esista. Oficial n'a esistat nici o sinagogă, însă de sărbători ne-am adunat în bordeiele noastre și acolo făceam rugăciuni cu lacrimi. Cimitir evreiesc n'a esistat, însă cum a izbucnit diferite epidemii, ca tifos, tifos esantematic și diareie precum și care au murit de foame. Zilnic erau câte 20-30 morți care erau îngropați într'o râpă, de pe un câmp. Poliția ucraineană ne-a indicat acest loc pentru a îngropa morții. Erau îngropați mai mulți într'o singură groapă. Comitetul evreiesc din Lucinet ~~ea~~ în frunte cu șeful Avram Iancu care cred că era din Dorohoi. El avea misiunea ca să ne împartă ajutoarele cari veneau de la centrala evreilor Joint și alte comunități.

/

Toate ajutoarele cari veneau din România, erau jefuite de comitetul evreiesc în frunte cu Avram Iancu, președintele comunității din Lucinet. Din ajutoarele primite el împărțea o mică parte ca să nu bată la ochi, că el înghițea totul. Eu și soția primeam scrisori dela familia mea (socrul meu și o cumnată de a mea din Fălticeni precum că-mi expediau regulat lunar, prin centrala Evreilor din București 6000 lei. Cu toate că această sumă schimbată în mărci germane, era o sumă care avea o valoare destul de mică acolo, dacă acest Avram Iancu îmi dădea acești bani, atunci mi-aș fi ușurat puțin viața, ca să nu trebuiască să trăiesc în cea mai neagră mizerie. Când mă duceam la el ca să cer bani dela familia mea, atunci el se enerva și spunea dacă mai vorbesc atunci voi fi trimis împreună cu toată familia în lagărul morții „Picióra". De frică tăceam și el mă dădea afară din casă. El trăia în cel mai mare lux cu bani jefuiți dela deportați. Când intram acolo în casă erau atâtea bunătăți, cum cred că nici în România n'a avut. Din zece rate de bani, îmi dădea o singură rată și de frică trebuia să-i mulțumesc și să trăiți. Dacă-aș ști că mai trăiește și unde se află, aș vrea să mă răzbun pe această bestie. Deportații se întrețineau din vânzarea de îmbrăcăminte ce mai aveau asupra lor, sau hainele luate de pe morți și le dădeam țăranilor ca să ne dea unele alimente ca să avem cu ce ne ține sufletul. O parte din evreii localnici lucrau în colhoz, pentru foarte puține alimente. Iar eu cu soția mea, eram nevoiți ca să mergem noaptea la furat pe câmpurile colhozului, bostani, frunze de sfeclă, mazăre și tot ce mai găseam pe câmp. Dacă ne-ar fi prins, ne aștepta o moarte sigură, dar totul ne era indiferent, căci moartea prin foame era un chin mai mare —

Atât în Gorai cât și peste tot unde au fost deportații au bântuit diferite epidemii, din toate epidemiile cea mai grozavă boală a fost tifosul exantematic. După un scurt timp la venirea noastră în Gorai a început epidemia de tifos care secera în fiecare zi, zeci de morți. Umblând pe picioare se îmbolnăvea și nu dura mult și murea. Aceasta din cauză c'am trăit în mare mizerie, că n'aveam posibilitatea să ne păstrăm higiena, fiind îngrămădiți prea mulți într'un bordei, și din cauza insectelor și a proastei alimentații, se iveau diferite boli. Deasemenea a murit și mama mea tot de tifos, Rachel Fallenbaum la 14 Februarie 1942, cât și un cumnat în vârstă de 37 ani, unchi și alte rude atât din partea tatei și a mamei s'au pierdut acolo în cea mai neagră mizerie. In primăvara anului 1942 ne-am îmbolnăvit toți, adică eu și familia mea de tifos, fără a avea un ajutor medical și fără medicamente, și fără hrană. Ca prin minune am scăpat, dar am zăcut un timp îndelungat, chinuindu-ne grozav. Cine a fost atins de această boală, în prima iarnă, a murit imediat. Mai târziu unii și-au revenit. Au fost foarte multe victime din cauza acestei boli.

O parte din deportați au fost trimiși și dincolo de Bug și câți s'au întors nu pot să-mi aduc aminte. Din când în când veneau SS-iștii în localitatea noastră ne băteau și ne prădau de puținele lucruri care le mai aveam. Am suferit foarte mult și din partea Miliției ucrainiană. Ei ne băteau și ne prădau. Cum au intrat partizanii și armata roșie, i-au denunțat și drept pedeapsă au fost trimiși pe front.

Ce s'a mai întâmplat cu ei, n'aș putea să vă spun, dar aceasta a fost o pedeapsă destul de bună.

Munca.

Evreii efectuau munci obligatorii diferite. Eram luați la muncă în colhoz și de săpat șanțuri în diferite locuri din sat. Câteodată am fost luați la muncă, la o stație la încărcat lemne în vagoane care erau transportate în Germania. Eu și soția mea lucram acolo, fiind supravegheați de armata română-germană, cari ne băteau fără milă pentru ca să lucrăm repede. Ei nu ne lăsau să ne odihnim măcar câteva minute. Noi eram foarte istoviți căci lucram fără mâncare și eram foarte slăbiți, dar bestiile nu vroiau să știe nimic, și ne asupreau în mod îngrozitor. Acei cari aveau câte o meserie au fost trimiși în detașamente de muncă, în diferite locuri. Muncile pe cari le făceam, erau fără plată și fără mâncare, în schimb primeam bătaie până ne înnegream de durere. Evreii localnici au lucrat în colhoz și căpătau pentru munca lor puține alimente, iar evreii deportați n'au fost primiți nicăieri și n'au avut nici un drept de a munci în folosul lor propriu, ca să câștige cât de puțin pentru întreținerea lor.—

Viața culturală și religioasă.

Cât privește de viața culturală, pot să scriu c'am dus o viață mai rea decât animalele, dacă se găsea la cineva o bucățică de ziar, eram învinuiți că facem spionaj.
Cât privește viața religioasă, lăsa mult de dorit. De Paști și în toate sărbătorile, mâncam ierburica și în fiecare zi și boabe de orz, luate de pe câmp pe care le mâncam crude. Nici o sărbătoare n'a fost respectată. Copiii deportați n'au fost primiți în școlile ukrainiene. Așa c'am fost excluși de viața culturală atât copiii cât și noi toți.—

Relațiile cu populația creștină.

Relatiile noastre cu populatia crestină, era foarte rea. La început ei n'au știut de antisemitism, dar cu timpul ei erau influentați de armata nazistă cum să se poarte cu noi, și au început să ne persecute și ei – Ne dădeau afară din bordeiele lor, în mijlocul iernii în gerurile cele mai mari, dacă nu le-am plătit chirii mari cât pretindeau ei.

Acte de rezistență și curaj.

Noi n'am putut întreprinde nici o actiune de apărare căci n'am avut nici un fel de mijloace ca să ne putem apăra, și deosebit de aceasta erau foarte slăbiți, numai piele și oase, ca niște cadavre. Câteva luni, înainte de a veni „armata roșie", veneau noaptea partizani din păduri, și stăteau de vorbă cu noi. Ei ne dădeau speranțe, că în curând vom fi salvați. Partizanii duceau lupte cu jandarmeria română-germană omorând din când în când câte unul și se retrăgeau iar în păduri.

Reintoarcerea.

In luna Martie 1944 au cucerit Rușii, localitatea cât și tot județul nostru. In acel moment se mai aflau în localitatea noastră masciumum până la o sută de suflete. Germanii n'au mai avut timp ca să se ocupe de noi, căci ei au fost înconjurați și bătuți din toate părțile, de partizani și de armata Roșie – Deportați evrei, au fost mobilizați de armata Roșie. După un scurt timp au fost eliberați o parte din ei și trimiși acasă. In ziua de 14 Mai 1944 m'am înapoiat la Suceava, de unde am fost deportat. Câteva zile am mers pe jos cu soția și copilul meu. Am ajuns acasă goi și dezbrăcați, slăbiți și bolnavi, stomacul nu ne mai primea mâncare. N'am găsit nimic din toată gospodăria noastră, cât și fabrica de săpun și lumânări care am avut în tovărășie cu Oscar Rozenberg a fost complet distrusă. Dintre toți deportații, Bucovina, Basarabia și jud. Dorohoi cari au fost în Transnistria adică 360.000 s'au întors mai puțini decât 60.000. In orașul meu Suceava cari au fost deportați 8000, la întoarcere erau poate 10% reîntorși –